

کاربرد مراقبت مبتنی بر شواهد در مراقبت‌های مامایی

فریده مصطفی‌زاده،* فیروزه اسدزاده،** فریا کهنمویی اقدام***

چکیده:

زمینه و هدف: پیشرفت‌های مداوم علمی مستلزم آن است که گروه‌های مراقبتی در حرفه مامایی بتوانند با تلفیق مهارت‌های فنی و دانش حرفه‌ای خود و بر اساس شواهد علمی به طراحی - اجرا و ارزیابی برنامه مراقبتی از مددجویان خود (زنان و مادران و...) پرداخته و بهترین مراقبت و درمان را در اختیار آنان قرار دهند در حال حاضر گنجاندن برنامه مراقبت مبتنی بر شواهد در برنامه‌های مراقبتی زنان و مامایی با هدف توانمندسازی و بررسی نیازهای بیماران و تصمیم‌گیری مناسب (کاربرد یافته‌های علمی جدید) ضروری به نظر می‌رسد. برای رسیدن به این هدف لازم است تا شاغلین در حرفه مامایی با فواید و نحوه اجرای این روش مراقبتی آشنا شوند. مقاله فوق با هدف بررسی فواید و روش کار مراقبت مبتنی بر شواهد در مامایی انجام شده است.

مطالعه مروری فوق با هدف بررسی فواید و روش کار مراقبت مبتنی بر شواهد در رشته مامایی (۳۰ مقاله) از تاریخ ۲۰۰۵-۲۰۱۰ بررسی و نتایج این مقالات بررسی و در مقاله آورده شده است.

یافته‌ها: نتیجه بررسی مقالات نشان داد که استفاده از این روش در حرفه مامایی فواید بسیاری داشته (۱۸ مورد) و نحوه کار با این روش بعد از آموزش سیر کار برای شاغلین مامایی بسیار لذت‌بخش و جذاب بوده است. نتایج فواید و توضیح روش کار در اصل مقاله موجود است.

بحث و نتیجه‌گیری: مراقبت‌های مامایی از روش‌های سنتی به روش‌های نوین در حال تغییر است. مراقبت مبتنی بر شواهد یک روش فوق‌العاده خلاق - ابتکاری و مدبرانه می‌باشد که باعث افزایش دانش - مهارت و عملکرد شاغلین در رشته مامایی می‌شود.

واژه‌های کلیدی: مراقبت مبتنی بر شواهد، مراقبت مامایی.

زمینه و هدف

مامایی یکی از مهم‌ترین گروه‌های ارائه دهنده خدمات بهداشتی و درمانی بوده و نقش اساسی در تداوم مراقبت و ارتقا و حفظ سلامت در سطوح مختلف سیستم ارائه خدمات سلامت ایفا می‌کند. پیشرفت‌های مداوم علمی همراه با وضعیت متغیر مددجویان (زنان باردار و غیر باردار - نوزادان - نوجوانان و...) مستلزم آن است که ماماها بتوانند با تلفیق مهارت‌های فنی و دانش حرفه‌ای خود و بر اساس شواهد علمی مشکلات مددجویان و بیماران را تشخیص داده و به طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه‌ی مراقبتی برای حل این مشکل بپردازند.^۱ مطالعات نشان داده‌اند ماماها بی که اعمال خود را بر اساس مدارک و شواهد علمی پایه‌گذاری نموده‌اند، توانسته‌اند

مامایی یکی از مهم‌ترین گروه‌های ارائه دهنده خدمات بهداشتی و درمانی بوده و نقش اساسی در تداوم مراقبت و ارتقا و حفظ سلامت در سطوح مختلف سیستم ارائه خدمات سلامت ایفا می‌کند. پیشرفت‌های مداوم علمی همراه با وضعیت متغیر مددجویان (زنان باردار و غیر باردار - نوزادان - نوجوانان و...) مستلزم آن است که ماماها بتوانند با تلفیق مهارت‌های فنی و دانش حرفه‌ای خود و بر اساس شواهد علمی مشکلات مددجویان و بیماران را تشخیص داده و به طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه‌ی مراقبتی برای حل این مشکل بپردازند.^۱ مطالعات نشان داده‌اند ماماها بی که اعمال خود را بر اساس مدارک و شواهد علمی پایه‌گذاری نموده‌اند، توانسته‌اند

نویسنده پاسخگو: فریده مصطفی‌زاده

Email: f.mostafazadeh@arums.ac.ir

* عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل

** عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل

*** استادیار زنان و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

پاسخ دادند که در آن از آن‌ها خواسته شده بود تا این روش را توصیف نمایند و شرکت کنندگان در این مطالعه اظهار کردند که این روش بسیار مهیج بوده و باعث افزایش مهارت تفکر انتقادی، افزایش اعتماد به نفس و مراقبت بهتر از بیماران می‌شود و محققان پیشنهاد کردند که از این روش مراقبتی در مامایی و سایر رشته‌های گروه پزشکی استفاده شود.^۷

در چند سال اخیر بر مراقبت مبتنی بر شواهد در مامایی تاکید زیادی شده و هدف کلی آن توانمندسازی شاغلین حرفه مامایی برای بررسی نیازهای بیماران و مددجویان و تصمیم‌گیری مناسب و کاربرد یافته‌های علمی در ارایه مراقبت‌های مامایی عنوان شده است.^{۱۲} در حال حاضر نتایج اکثر مطالعات با هدف بررسی عملکرد رفتار و نظر شاغلین حرفه مامایی بر اساس مراقبت مبتنی بر شواهد نشان داده که این روش، یک روش فعال، موثر و مناسب در اجرای مراقبت‌های بالینی (و درمانی) بر روی زنان به‌شمار می‌رود.^{۱۷-۳۰} پژوهش فوق با هدف بررسی فواید این روش در مامایی و نحوه اجرای آن تدوین شده است.

یافته‌ها

نتایج مطالعات کیفی و کمی از سال ۲۰۱۰-۲۰۰۵ نشان داده‌اند که استفاده از روش آموزش EBC فواید فراوانی در رشته مامایی داشته که این فواید در جدول ۱ آورده شده است. همچنین جمع‌بندی مطالعات در مورد روش کار (یا فرایند) مراقبت مبتنی بر شواهد در شکل ۱ آورده شده است.^{۳۰ و ۲۸} کیفیت شواهد بر اساس نوع مطالعه در جدول ۲ آورده شده است.^{۳۰ و ۲۸}

مبتنی بر شواهد را کار برد نتایج بهترین تحقیقات همراه با دانش، تخصص، تجارب بالینی و نیز توجه به ارزش‌های بیمار در ارایه خدمات تعریف کرده است.^۵ Gibb نیز مراقبت مبتنی بر شواهد (EBC) را در اولویت قرار دادن منافع بیمار از طریق تصمیم‌گیری بالینی و مراقبت از مدد جو با استفاده از بهترین شواهد تعریف کرده است.^۶

امروزه استفاده از مراقبت مبتنی بر شواهد با هدف استفاده جدی، صریح و عقلانی از بهترین شواهد رایج جهت تصمیم‌گیری درباره مراقبت و درمان مدد جو (بیمار) در رشته‌های زنان و مامایی مورد توجه قرار گرفته است.^{۷ و ۸} مطالعه‌ای در سال ۲۰۰۶ بر روی شاغلین در رشته مامایی نشان داد که این افراد بعد از آموزش روش کار مراقبت مبتنی بر شواهد و اجرای این روش در یک چهارچوب خاص بر روی مراجعه‌کنندگان از هر گروه سنی و با فرهنگ‌های متفاوت، احساس خوبی داشتند و اظهار داشتند که صلاحیت و شایستگی کافی برای اجرای این روش مراقبتی را دارند.^۹ مطالعه‌ای کیفی در سال ۲۰۰۹ بر روی ۲۳ دانشجوی مامایی در استرالیا نشان داده که آموزش بر اساس EBP باعث ارتقا سطح آموزش، افزایش رضایت دانشجویان و افزایش کارآیی و صلاحیت آن‌ها در مراقبت از مددجویان می‌شود و پیشنهاد دادند که گنجاندن EBP در برنامه درسی دانشجویان بسیار مفید و کارآمد خواهد بود.^{۱۰ و ۱۱} در سال ۲۰۱۰ یک گروه شاغل در حرفه مامایی بعد از یک دوره آموزشی EBP (تعیین سوال بالینی، تعیین منابع، روش استخراج نتایج، روش بررسی نتایج، روش کار بررسی کردن نتایج بر روی بیماران) به پرسشنامه‌ای

جدول ۱: فواید روش مراقبت مبتنی بر شواهد در مامایی بر اساس مطالعات ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰

منابع	فواید مراقبت مبتنی بر شواهد در مامایی
۲۲-۲۱-۲۰-۱۷-۹-۴-۲-۱۸	ارتقاء کیفیت خدمات و مراقبت‌ها (ارتقا سطح سلامت مادران و زنان و ...) پیدا کردن نیاز بهداشتی جامعه
۲۳-۹-۱۰-۶-۲۱-۴	افزایش مشارکت جمعی و مهارت کار تیمی کردن و بارش افکار در بین شاغلین
۲۵-۲۴-۲۰-۴-۹	کسب مهارت تصمیم‌گیری و قضاوت در بالین بیمار و قدرت تبدیل شواهد به مراقبت در بالین بر اساس نیاز و انتخاب بهترین مراقبت
۲۷-۲-۱۷-۴	کاهش صدمات و خطرات (مداخلات) هنگام مراقبت از مددجویان
۲۶-۴	کاهش شکاف بین دروس تئوری گذرانده شده در دانشگاه و کار بالینی بعدی
۲۸-۷-۱۹-۱۸-۱۳-۴-۲-۹	افزایش قدرت تفکر انتقادی و مهارت حل مسئله و انجام مراقبت فعال (افزایش دانش، مهارت و عملکرد)
۴-۲۲-۲۳	ارتقا سطح استفاده از اخلاق حرفه‌ای در بالین
۱۱-۲-۹	آموزش روش‌های تحقیق و پژوهش (روش کار، نمونه‌گیری، تجزیه و تحلیل نتایج، بحث و نتیجه‌گیری، معنی‌دار شدن، و...) و پیدا کردن شواهد و دسته‌بندی آن‌ها
۹-۲۲-۱۰-۷-۲-۶	کسب مهارت نوشتن راهنمای بالینی مراقبت از بیمارستان (رسم الگوریتم بالینی)
۲۲-۹-۴-۲-۱۰	کاهش هزینه‌های درمان، کاهش مدت بستری بیماران (مدیریت زمان)
۲-۱۸	افزایش رضایت مددجویان (بیماران) و همراهان از مراقبت‌های انجام شده توسط ماماها
۲۴-۹-۲-۱۷	تشویق ماما به ادامه کار بعد از رسیدن به نتیجه مراقبتی مناسب و موثر
۲۹-۶-۹-۱۶	کاهش استرس و ترس در مراقبت‌کننده (ماما)
۲۵-۱۷-۱-۶	افزایش حس اعتماد به نفس و انعطاف‌پذیری در ماماها مراقبت‌کننده
۳۰-۱۹-۹-۲-۱۰	افزایش قدرت مسئولیت‌پذیری در شاغلین
۹-۱۲-۲۲-۱۱	افزایش مهارت یادگیری استفاده از کامپیوتر (IT) به‌ویژه استفاده از اینترنت و powerpoint برای ارایه اطلاعات به سایر شاغلین رشته‌های پزشکی
۴	افزایش مهارت آموزش و انتقال اطلاعات علمی به بیماران بر اساس شواهد به‌دست آمده

شکل - ۱: خلاصه یک فرایند مراقبت مبتنی بر شواهد

استفاده می کنند در حقیقت دانش، مهارت و عملکرد بالینی خود را افزایش داده و در نتیجه به ارزش واقعی حرفه خود پی می برند.^{۲۷، ۲۸} آموزش روش های تحقیق و پژوهش به صورت فعالانه به ماماها و آموزش روش های آماری و نمونه گیری و انواع روش های تحقیق و همچنین روش های جستجو برای پیدا کردن شواهد از بین مقالات علمی بسیار مهم و اساسی است. با استفاده از این روش کیفیت مراقبت بالینی در مامایی ارتقا خواهد یافت.^{۱۶}

در حرفه مامایی استفاده از روش مراقبت مبتنی بر شواهد باعث ارتقا سطح سلامت زنان و در کل جامعه خواهد شد. با اجرای مناسب این روش مراقبتی می توان براحتی شکاف بین دروس تئوری و بالینی را در رشته های پرستاری و مامایی و ... از بین برد و مراقبت منتقدانه و فعال در بالین انجام داد.^{۱۲-۱۳}

جدول - ۲: کیفیت شواهد بر اساس نوع مطالعات

کیفیت	نوع مطالعه
I	RCT
II1	CT
II2	Cohort- case control
II3	Expermintal
III	Non expermintal descriptive study case report

بحث و نتیجه گیری

مراقبت های مامایی از روش های سنتی به روش های نوین در حال تغییر است. برای انجام یک مراقبت ایده آل در بالین باید یک قالب و چهارچوب علمی و معتبر در برنامه مامایی گنجانده شود.^۷ مراقبت مبتنی بر شواهد یک روش فوق العاده خلاق، ابتکاری و مدبرانه است که باعث افزایش دانش و مهارت در رشته مامایی می شود. ماماها می توانند که از روش EBC

میر و ناتوانی در گروه زنان باعث ارتقا سطح سلامت مادران و کودکان (جامعه) خواهند شد.^{۱۶} با توجه به فواید استفاده از روش مراقبت مبتنی بر شواهد در مامایی لازم است ترتیبی اتخاذ شود تا برای شاغلین مامایی این روش به عنوان یک واحد درسی (بازآموزی) تدریس شود و شاغلین مامایی مهارت لازم برای اجرای این روش نوین درمانی و مراقبتی را کسب نمایند.^{۱۴-۲۰}

اجرای این روش سیستم بهداشتی و از جمله دختران و زنان در سنین مختلف زندگی خود می توانند از نتایج اجرایی این روش نوین مراقبتی بهره‌مند شوند.^{۱۵-۲۷} ماماها‌ی شاغل در سیستم بهداشتی و درمانی و با اجرای روش مراقبت مبتنی بر شواهد در محل کار خود باعث کم شدن هزینه‌های مراقبتی و درمانی، کم خطر شدن مراقبت‌ها و مداخلات، صرفه‌جویی در زمان (مدیریت زمان) و افزایش رضایت مددجویان خود شده و با کاهش مرگ و

1. Introduction & Objective: Continuing advances in science requires that provision of midwifery care can combine technical skills and knowledge with their professional and based on scientific evidence to design and performance evaluation for care of their clients (women and mothers and ... and the best care and treatment provided to those present in the inclusion of evidence-based care program and appropriate decision making (application of new scientific findings) seems necessary. This article in order to assess the benefits and methods of evidence based care in midwifery management has been done.
2. Methods: Systematic review with the aim of the study for benefits and methods based on scientific evidence related to teaching methods based on the evidence of care for midwifery (midwives) since 2005-2010 and the results of this study and paper articles supplementary has been done.
3. Results: Review articles showed that this method had many benefits in midwifery professional (18 finding) and how to work with this method after the education course work is a very enjoyable and interesting work for employees of midwifery, respectively. The results and benefits described in the Methods article is available.
4. Conclusion: Midwifery care from traditional methods to modern methods is changing. Evidence based care method extremely creative, innovative and wise is that increased knowledge, skills and practice of midwifery professional field. Therefore it is suggested with considering the importance of upgrading the quality of care in midwifery and high benefits and feasibility of this technological
5. Key Words: Evidence based practice midwifery care, 72 studies.
1. N. Johnson, T. Lin, W. J. El, J. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. ...
9. ...
10. ...
11. ...
12. ...
13. ...
14. ...
15. ...
16. ...
17. ...
18. ...
19. ...
20. ...
21. ...
22. ...
23. ...
24. ...
25. ...
26. ...
27. ...

Abstract:

Application of evidence-based care in midwifery care

Mostafazadeh F. MD., * Asadzadeh F. MD., ** Kahnamuei aghdam F. MD. ***

Introduction & Objective: Continuing advances in science requires that profession of midwifery care can combine technical skills and knowledge with their professional and based on scientific evidence to design- and performance evaluation for care of their clients (women and mothers and ..) and the best care and treatment provided to those present in the inclusion of evidence based care program and appropriate decision making (application of new scientific findings) seems necessary. This article in order to assess the benefits and methods of evidence based care in midwifery management has been done.

Methods: Systematic review with the aim of the study for benefits and methods based on scientific evidence related to teaching methods based on the evidence of care for midwifery (30 articles) since 2005-2010 and the results of this study and paper articles supplementary has been.

Results: Review articles showed that this method had many benefits in midwifery professional (18 finding) and how to work with this method after the education course work for a very enjoyable and interesting work for employees of midwifery, respectively. The results and benefits described in the Methods article is available.

Conclusion: Midwifery cares from traditional methods to modern methods is changing. evidence based care method extremely creative- innovative and wise is that increased knowledge- skills and practice of midwifery professional field. Therefore it is suggested with considering the importance of upgrading the quality of care in, midwifery and high benefits and feasibility of this technique.

Key Words: *Evidenced based practice, midwifery care.*

* Faculty of Midwifery and Nursing, Ardebil University of Medical Sciences, Ardebil, Iran.

** Faculty of Midwifery and Nursing, Ardebil University of Medical Sciences, Ardebil, Iran.

*** Assist Professor of Obstetric and Gynecology, Faculty of Medicine Ardabil University of Medical Science, Ardebil, Iran.

References:

- Judith T. Fullerton, Joyce B. Thompson. Examining the evidence for The International Confederation of Midwives' essential competencies for midwifery practice. *Midwifery*. March 2005; 21(1); 2-13.
- Katherine Camacho Carr. Developing an evidence-based practice protocol: implications for midwifery practice. *Journal of Midwifery & Women's Health*. November-December 2000; 45(6); 544-551.
- Leah L. Albers. "Evidence" and midwifery practice. *Journal of Midwifery & Women's Health*. May-June 2001; 46(3); 130-136.
- Deborah Swinglehurst. Evidence-based guidelines: The theory and the practice Evidence-Based Healthcare and Public health. August 2005; 9(4); 308-314.
- Nancy L. Davis. Learning at the Point of Care Using Evidence-Based Practice Resources and Clinical Decision Support. *Journal of Evidence Based Dental Practice*. September 2008; 8(3); 181-185.
- Caroline Carlisle, Lynn Calman, Tracy Ibbotson. Practice-based learning: The role of practice education facilitators in supporting mentors. *Nurse Education Today*. October 2009; 29(7); 715-721.
- Joy C. MacDermid, Ian D. Graham. Knowledge Translation: Putting the "Practice" in Evidence-Based Practice. *Hand Clinics*. February 2009; 25(1); 125-143.
- Githa K. Overton, Diane Kelly, Peter McCalister, Jane Jones, Ronald MacVicar. The practice-based small group learning approach: Making evidence-based practice come alive for learners. *Nurse Education Today*. August 2009; 29(6); 671-675.
- Joanne Profetto-McGrath. Critical Thinking and Evidence-Based Practice *Journal of Professional Nursing*. November-December 2005. 21(6); 364-371.
- Donna Waters, Lucie Rychetnik, Jackie Crisp, Alexandra Barratt. Views on evidence from nursing and midwifery opinion leaders. *Nurse Education Today*, Volume 29, Issue 8, November 2009, Pages 829-834.
- N. Johnson, J. List-Ivankovic, W.O. Eboh, J. Ireland, D. Adams, E. Mowatt, S. Research and evidence based practice: Using a blended approach to teaching and learning in undergraduate nurse education. *Nurse Education in Practice*. January 2010; 10(1); 43-47.
- Jenny Morris, Veronica Maynard. The feasibility of introducing an evidence based practice cycle into a clinical area: An evaluation of process and outcome. *Nurse Education in Practice*. May 2009; 9(3); 190-198.
- Barbara A. Jack, Kathryn A. Roberts, Richard W. Wilson. Developing the skills to implement evidence based practice- a joint initiative between education and clinical practice. *Nurse Education in Practice*. June 2003; 3(2); 112-118.
- Judith A. Halstead. Evidence-Based Teaching and Clinical Simulation. *Clinical Simulation in Nursing*. January 2006; 2(1); e5-e8.
- Mona T. Lydon-Rochelle, Ellen Hodnett, Mary J. Renfrew, Judith Lumley. A systematic approach for midwifery students: how to consider evidence-based research findings. *Journal of Midwifery & Women's Health*. July-August 2003; 48(4); 273-277.
- Helen Spiby, Jane Munro. The development and peer review of evidence-based guidelines to support midwifery led care in labour. *Midwifery*. April 2009; 25(2); 163-171.
- Suellen Miller, Nancy L. Sloan, Beverly Winikoff, Ana Langer, Fariyal F. Fikree. Where is the "E" in MCH? The need for an evidence-based approach in safe motherhood. *Journal of Midwifery & Women's Health*. January-February 2003; 48(1); 10-18.
- Karen S. Lotz. The ABCs of evidence-based practice: Integrating evidence-based practice into associate degree nursing curriculum. *Teaching and Learning in Nursing*. July 2010; 5(3); 95-97.
- Nola A. Schmidt, Janet M. Brown. Use of the Innovation-Decision Process Teaching Strategy to Promote Evidence-Based Practice. *Journal of Professional Nursing*. May-June 2007; 23(3); 150-156.
- Helen Spiby, Jane Munro. The development and peer review of evidence-based guidelines to support midwifery led care in labour. *Midwifery*. April 2009; 25(2); 163-171.
- Donna Ciliska. Educating for Evidence-Based Practice. *Journal of Professional Nursing*. November-December 2005; 21(6); 345-350.
- Margaret Sampson, Jessie McGowan, Elise Cogo, Jeremy Grimshaw, David Moher, Carol Lefebvre. An evidence-based practice guideline for the peer review of electronic search strategies. *Journal of Clinical Epidemiology*. September 2009; 62(9); 944-952.
- Albert J. Duchnowski, Krista Kutash, Susan Sheffield, Bobbie Vaughn. Increasing the use of evidence-based strategies by special education teachers: A collaborative approach. *Teaching and Teacher Education*. October 2006; 22(7); 838-847.
- Megan Davidson. Clinical education and evidence-based practice. *Transforming Practice through Clinical Education, Professional Supervision and Mentoring*. 2005; 175-184.
- Fiona Murphy, Fiona Timmins. Experience based learning (EBL): Exploring professional teaching through critical reflection and reflexivity. *Nurse Education in Practice*. January 2009; 9(1); 72-80.
- Jan Dewing. Moments of movement: Active Learning and practice development *Nurse Education in Practice*. January 2010; 10(1); 22-26.
- Bazian Ltd. Do evidence-based guidelines improve the quality of care? *Evidence-Based Healthcare and Public health*. August 2005; 9(4); 270-275.

Abstract:

Appl

Mos

Introduct
midwifery
on scientific
and mother
of evidence
scientific fi
evidence b

Metho
scientific e
articles) si
been.

Result
profession
for a very
results and

Conclu
evidence
knowledge
considerin
and feasib

* Faculty of
** Faculty of
*** Assist P
Ardebil, Iran

28. Susan D. Moch, Ruth J. Cronje, Jessica Branson. Part 1. Undergraduate Nursing Evidence-Based Practice Education: Envisioning the Role of Students. *Journal of Professional Nursing*. January 2010; 26(1); 5-13.

29. Carol A. Reineck. Best Practice Models for Acute and Critical Care: Today and into the Future. *Critical*

Care Nursing Clinics of North America. December 2008; 20(4); 375-381.

۳۰. مصطفی‌زاده، فریده، مشعوفی، مهرناز (۱۳۸۷) بررسی میزان آگاهی مربیان مامایی دانشکده پرستاری مامایی اردبیل نسبت به مزایای روش یادگیری مبتنی بر شواهد در سال ۱۳۸۶. *مجله علمی پژوهشی دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل* - ۱۰ (۲) ص.ص. ۴۲-۵۰.

Health. 2008; 20(4): 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.

Best Practice Models for Acute and Critical Care: Today and into the Future. *Critical*

Care Nursing Clinics of North America. December 2008; 20(4); 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.

Best Practice Models for Acute and Critical Care: Today and into the Future. *Critical*

Care Nursing Clinics of North America. December 2008; 20(4); 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.

Best Practice Models for Acute and Critical Care: Today and into the Future. *Critical*

Care Nursing Clinics of North America. December 2008; 20(4); 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.

Best Practice Models for Acute and Critical Care: Today and into the Future. *Critical*

Care Nursing Clinics of North America. December 2008; 20(4); 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.

Health. 2008; 20(4): 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.

Best Practice Models for Acute and Critical Care: Today and into the Future. *Critical*

Care Nursing Clinics of North America. December 2008; 20(4); 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.

Best Practice Models for Acute and Critical Care: Today and into the Future. *Critical*

Care Nursing Clinics of North America. December 2008; 20(4); 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.

Best Practice Models for Acute and Critical Care: Today and into the Future. *Critical*

Care Nursing Clinics of North America. December 2008; 20(4); 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.

Best Practice Models for Acute and Critical Care: Today and into the Future. *Critical*

Care Nursing Clinics of North America. December 2008; 20(4); 375-381.

Journal of Professional Nursing. January 2010; 26(1); 5-13.